

ZIMBABWE, EEN BIJZONDERE PASSIE

PATRICE DELCHAMBRE

Mosae Mondo

Deze uitgave is gedrukt op FSC-papier en vervaardigd door een gecertificeerde leverancier. Dit papier is gemaakt van minimaal 70% pulp (hout) afkomstig uit FSC-gecertificeerde bossen. De overige pulp bestaat uit gerecycled materiaal en/of hout uit FSC-gecontroleerde bronnen.

Zesde, herziene druk

ISBN 978 90 8666 281 4
Nur 600

© 2012 Patrice Delchambre
© 2012 Uitgeverij Mosae Mondo, Maastricht
www.mosaemondo.nl
www.booxstore.nl

Ontwerp omslag en eindredactie: Mosae Mondo

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor het overnemen van gedeelten uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16 Auteurswet 1912) dient men zich tot de uitgever te wenden.

INHOUD

Inleiding	9
Chisipite Harare	11
Granny Betty's story – Betty Townsend- Coetzee	19
De brief	25
Shapes of womanhood – Claire Ingram	29
We testen het netwerk	37
Het verdriet van Zimbabwe – Hans van Hooreweghe	39
Hitte, water en geschiedenis	49
History of the Chitepo family – Nomusa Chitepo	61
My life at Fairhome as a day mother – Louise Bingandadi	67
United Nations Day op de Harare International School	71
Zaterdag – Sabbath	77
Never give up! – Assia Post- Bouzidi	81
Kleuren van de regen of het lied van elke Shona moeder	89
My life as a house manager – Charity Musingairi	91
Love in the time of cholera	93
Over veel angst en een geweldige job – Veerle Lens	97
Kerstvakantie	105
Geuren van Afrika – Marijke Legerstee- Alcock	109
Woman of Power	115
Chidemoyo Mafararikwa's poem	117
Fairhome and Fair Trade	119
Het geluk zit in een onverwachte hoek – Mia Moers	125
Koralen, krokodillen en queues	131
Japanese showering – Emmanuel Ruben Neves	135
Basil op de operatietafel	141
Poem by Ian James	149
Woman	151
Ik vertrok – Esther Steijn	153
End of the month drinks	157
The night of the cholera	161
My life as a Shona artist – Itai Nyamadzawo	163
Victoria Falls: Mosi- o – Tunya	167

Returning home – Paddy Hobley 169
Gedicht voor Hilde, een verre vriendin 175
Half Nederlander, Half Zimbabwaan – Wilma Hoefnagels 177
Mazelen en scholen 183
Word, Vision, Song, Spirit – Kundisai Mtero 187
Slapen? 191
Pamella, a mother with three boys – Pamella Sithole 193
11 en 12 februari 2009 197
To stay or not – Graham Dunbar Bogdan Acutt 199
Never at home 207
Homesick for Africa 209
Shangaan Sheila – Sheila Bell 211
Vijftien uur op de bus wachten 215
It's a small world in Zimbabwe – Thomas en Bruno 217
Hakata, of de volle maanstenen 227
Zimbabwe: Nirvana voor de nihilist – Bengt Post 229
Het zomerlied van de gele wevers 237
25 jaar Comrades – André Bongers 239
Party Time 247
En wat nu? 255
Eind 2012 259
There is a crack in everything – Bengt Post 261
Waiting for the winds of change... 265
Chengeta Primary School 269
The Jacaranda tree of Zimbabwe 271
The Flame Lily of Zimbabwe 273
The Ngoro of Zimbabwe 274
Nuttige adressen 275

INLEIDING

In *Zimbabwe, een bijzondere passie* wil ik vertellen over het Zimbabwe dat de lezer niet kent vanuit Europese berichtgeving, noch van voorbijtrekkende journalisten. Het gaat over het Zimbabwe *from within* en het Zimbabwe van vandaag. In deze verhalenbundel laat ik ons, vrouwen en mannen, aan het woord zoals wij hier het leven zien en voelen en proeven en beleven. Voor iedereen is dat anders en elk van ons probeert de dagelijks nieuwe drama's van dit land te overstijgen.

We staan pal achter elkaar wanneer het leven soms onmogelijk blijkt te worden. Daardoor ontstaan nieuwe connecties en verrassende vriendschappen. Ik ken alle medewerkers van dit boek persoonlijk en heb met iedereen een bijzondere band.

De personen die ik uitnodigde voor elk individueel hoofdstuk vertegenwoordigen tevens ieder een bijzondere groep in deze lokale maatschappij: de zakenvrouw, de moeder, de lerares, de zangeres, de chocolatier, de home-study directeur, de projectcoördinatrice, de overwintersaars, de single Zimbabweaanse met zeven kinderen, de ngo-accountant, de Shona weeshuisverantwoordelijke, de ondersteuners van kunstenaars, de reisagent, de ondernemster. En veel meer.

Allemaal geschreven met elkaar uit liefde en hartstocht voor dit afbrokkelende land.

Een verhaal over hoe mensen elkaar zoeken in vriendschap en ook vinden.

CHISIPITE HARARE
SEPTEMBER – OKTOBER 2008

Mijn naam is Patrice Delchambre. Ik ben de dochter van wijlen Lucien Arthur Alfons Delchambre en van Liesl Pohl. Dochter van een erg knappe donkere Vlaamse militair met een mooie blauwogige Duitse vluchteling. Dochter uit een gepassioneerde relatie die jarenlang geheim moest blijven. Ik heb een broer en vier zussen. Zoals we altijd plachten te zeggen: de Delchambre clan: mensen van vlees en bloed.

Dankzij mijn oudste zus, Evy, heb ik kunnen studeren. Ik ben de tweede in de rij van zes. Naast mij horen Dirk, Myriam, Carla en Chris.

Voluit heet ik Patrice Alice Hector Delchambre en ik ontwerp koralen.

Ik woon in Zimbabwe.

Zimbabwe zit onder mijn zoute huid.

Mijn man, een heel bijzondere man, is Aad van Geldermalsen, epidemioloog, zeiler, zweefvlieger en vader van de mooiste kinderen onder de evenaar: Alies, 27, Sanna, 23, Sytse, 21. Aad heeft zijn hart en zijn tijd gegeven aan Afrika en verwierf alle respect en vriendschap van onze *local brothers* zoals dat hier heet. Hij heeft meer vrienden onder de Shona en het verlichte slag ex-Rhodesians dan gelijk wie in ons wereldje dat maar zou kunnen vermoeden.

Zevenentwintig jaar Afrika, waarvan zeventien jaar Zimbabwe.

Zes landen na 1977 en drie kinderen later bekijk ik vaak het oude Sinterklaasgedicht dat ik in 1979 ontving van Peter.

“Patries weer in de verhuis. De wereld is jouw thuis.”

Dit kleine versje op een rood-zwarte collage ontworpen is met mij mee gereisd. Als trouwe gezelschap op wie ik kon bouwen en die mij altijd in alle stilte gelijk gaf.

Op mijn veertigste heb ik dan maar twee beslissingen genomen: het leven begint nu en dit vrouwens gaat nu haar droom verwezenlijken en kunst studeren in de hoofdstad Harare. Beslissing nummer een. Klaar met alle *income generating* vrouwenprojecten op de *compounds* van de *commercial farms* rond het gebied van Bindura. Dit is de districtshoofdplaats van de provincie Mashona Central. Klaar met ontwikkelingshulp als eerste drijfveer van mijn aanwezigheid in de *bush* in het zoveelste land en in mijn bestaan naast mijn man.

Mezelf in de revisiemand gegooid en met de drie kinderen opnieuw beginnen in een bescheiden huisje met een aangrenzende Portugese cottage en een lekkere lap grond erbij.

Lekker verwaarloosd, van alles te ontdekken, in de stilte van een doodlopende *close*. Drie kinderen die hun middelbare schoolopleiding op een en dezelfde fantastische kwaliteitsschool kunnen afronden.

De tweede beslissing was een kleine spellingsaanpassing en tevens hommage aan de vermoorde leider Patrice Lumumba: Patries wordt voortaan Patrice.

Zo gezegd, zo gedaan.

Een blik terug in de tijd?

Als zevenjarige droomde ik reeds van deze levenstocht naar Afrika. De katholieke opvoeding bij de strenge Onze Lieve Vrouw Visitatie, de zusters van Liefde Orde, met de naarstig heen en weer reizende nonnetjes gaven me het eerste typische jaren zestig inzicht in Ruanda, Burundi en de Congo. Dat bleek gebaseerd op medeleven naar die arme wilde heidense medemens: zilverpapier verzamelen, babykleertjes haken voor al die krullebollekes boven een jaar, babysokken en mutsen breien voor de borelingskes zonder krullen. Het kwam niet in onze onderworpen geesten op om ook maar de weersomstandigheden in Afrika in vraag te stellen.

‘Wilt gij niet studeren?’ sprak onze pa, die ik ademloos adoreerde.

‘Wilt gij niet studeren, geen enkel probleem. Dan open ik een café met jullie zessen en dat gaat dan “De 12 blote billekens” heten.’

Zodoende werd de angsthaas een impopulair blokbeest, een puntenjager en ik plande mezelf een toekomst, ver van mijn dorp Leopoldsburg.

‘Talenten mag je niet verspillen en niet begraven’, sprak mijn Evangelische moeder. Zou ik ze tijdelijk kunnen begraven, vroeg ik mij vertwijfeld af, tot na Afrika bewaren bijvoorbeeld?

Maar Afrika wilde ik, ook later tijdens onze studentenperiode en de inzet en de droom van bevrijd Zimbabwe. Dat was het helemaal. Werken wilde ik, maar vooral ook genieten. Aldus.

Toen ik 33 jaar later na een auditie geselecteerd werd voor een feature in de film *Congo*, overigens opgenomen in onze eigen *highlands* – een prachtige bergketen bij de grens van Mozambique – werd de montage herhaaldelijk stopgezet. Zowel mijn Shona tegenspelers als de voltallige filmploeg lagen herhaaldelijk in een deuk omdat mijn zin, als Vlaamse vrouw van een koloniale plantage-eigenaar, namelijk: ‘Jef, waarom zijn die negers zo wild?’ gewoon niet zonder lachsalvo uit mijn strot kwam.

De film portretteerde de periode van de grote evacuatie van de Belgen uit voormalig Congo en enkelen onder ons filmvrouwen, werden vermoord. 's Avonds zaten we met zijn allen heerlijk in het charmante hotel van Chimanimani – de hoogste bergketen hier in dit land – na te gieren met onze, voor eeuwig verbonden Afrikaanse broeders. De schizofrenie in mij herbergt het Pruisische Duitse en het Franse *laisser fair laisser passer*. Het teken van de maagd maakt de ramp compleet. Het Vlaamse werkpaard in me krijgt mij er niet onder. De katholieke opvoeding gooit nog regelmatig schuldsausjes over momenten van geluk, ontspanning en genot, al gaat het nu om werk, passie of vrijetijdsbesteding.

Hoewel en toch, bij volle maan wil ik alleen maar dansen met mijn vriendinnen in de Afrikaanse nacht. De vriendinnen, het zijn er heel wat geweest over deze lange jaren, en de vrienden, lokaal en internationaal waarmee je zo veel opbouwt, ze vormen de keten van je dagelijks geluk. Ze zijn familie geworden in dit bijzondere globale leven, waarin onze eigen verwanten zo ver van ons wonen.

"Friends are family in this existence", hoor je vaker zeggen. Dansen we vaak in de Afrikaanse nacht? Zeker weten. Dat deden we in al in Somalië, Zambia, Lesotho, in Kaapstad en in elke bijzondere Zimbabwaanse plek bij volle maan. De *Hakata bones* met zijn twee mannelijke en twee vrouwelijke symbolen werden opgegooid en onze toekomst, voorspoed en succes voorspeld. En, overigens veel vaker dan het dansen bij volle maan, zorgen we hier voor elkaar. Met elkaar is weinig nodig om de dans van ons, de gekke vrouwen te vervolmaken.

Een balans van zeventien jaar leven in het voormalig paradijs van zuidelijk Afrika, Zimbabwe, zet een mens aan het nadenken. De balans ziet er telkens anders uit, naarmate de aan- of afwezigheid van water of stroom, cash, van betaalbaar voedsel in de winkels of de verhoudingen met de collega's op het werk of binnen de kunstwereld en meest van al het aanschijn van het lot van de Shona in onze omgeving.

De helaasheid der dingen.

Helaas.

Alle passies houden nochtans de weegschaal nog altijd recht als omgekeerde Maagdenburgse halve bollen. Ik prijs me gelukkig.

Het multiculturele onderwijs, aan 60 verschillende nationaliteiten van onze internationale school van Harare, gaat zijn tiende jaar in. Een passie. Het ontwerpen van keramische objecten thuis een al net zo belangrijke hartstocht.

Staat ons hart op de tocht?

Passie binnen de Rotary betekent het wegboenen van het caritatieve naar projecten met ontwikkelingsmogelijkheden, met een visie en met toekomst op zelfredzaamheid.

Duurzaamheid is het nieuwe modewoord, begrijp ik van in- en uitvliegende consultants, soms twintig jaar jonger dan mijn man, goochelend met indrukwekkend en nieuw jargon en vaak zonder realiteitszin van het begrip Zimbabwe, laat staan Afrika.

En dan tot voorlopig slot: sinds enkele jaren hou ik een avond in de week een *home restaurant* open. Lieve vrienden die een reisbureau runnen hebben dit tien jaar terug vaker gesuggereerd, maar moeten is dwang en routine is sleur. Alle vrijheid en creativiteit aan mezelf dus. De ene week twee maal, de volgende week misschien niet. Let wel, strikte toegang voor zes tot maximaal tien eters per keer.

De uitgenodigde gasten hebben het concept als zodanig niet gemerkt, behalve dan aan de kwaliteit van de dinertjes en de aankleding van de tafel, in ons bescheiden kleine huis, met inmiddels een tuin met zelfgeplante palmen, oleanders en lavendel.

Zo voelt werk vaak niet als werk aan maar als hartstocht, en koken als de meeste vergankelijke vorm van kunst. Als men maar geniet rondom mij! Elk gerecht op zich mag een kunstwerk zijn.

Dit mini-restaurant werd vijf jaar geleden door mijn kinderen meteen "*A taste of my Life*" genoemd. Vijf jaar geleden lag de situatie eenvoudiger: we genoten nog van onze eigen lokale kazen, de geurige Vumba, naar deze mysterieuze bergstreek genoemd. We gebruikten lokale chutneys en atchars. Het vlees was te betalen en de ingevoerde vis uit Canada, Kaapstad of Mozambique overal te halen.

Thans is er niets over van de lokale productie. De confiscatie van de overgebleven boerderijen gaat lustig door. Door gasten die zich trots *war veterans* noemen. De meesten onder hen lagen nog in de pisdoeken of luiers, historisch gezien, want het waren heel misschien hun vader en moeder die ooit hielpen het land te bevrijden. Misschien ook niet. *War veterans* is het meest verkrachte woord ooit. Dus, wij voeren massaal voedsel in vanuit Zuid-Afrika en vanuit Europa, voor onszelf, voor ons personeel en voor onze lokale vrienden.

Ons huisje blijft fris zo de afgelopen dagen. De *windy August breeze* is ongewoon laat maar zorgt voor verkoeling in deze hete oktobermaand. Op dezelfde cementen tafel waar 's middags nog de zachte grijze klei werd gekneed, wordt later de sushi koel gedraaid, de home made pesto uitgetprobeerd met een glas koele witte wijn, Zimbabwaanse groenten tot romige soep verwerkt, de traditionele Afrikaanse gerechten gemengd met oosterse kruiden. Wilde rode bessen uit Isphahan sieren straks de gestoomde Himalayarijst. Kunst en koken zijn mijn passie op gelijkwaardig niveau. Kom eten en de kokkin zorgt voor *fine dining for a few* in een oord waar momenteel op nog geen 20 kilometer van ons mensen doodgaan van honger. Of cholera. Of aids.

De *fine dining* is misschien dan ook een vlucht, net zoals ik vlucht in de kunst. Vlucht en ontspanning staan dicht bij elkaar als begrip vind ik. Nochtans ben ik met de heerlijke resultaten van beiden vaak gelukkig en opgelucht en volkomen ontspannen vanwege het therapeutisch karakter. Het ik recht om te vluchten?

Kunst is goedkoper dan coke, zeg ik altijd maar.

Vluchtig leven is er hier anders niet bij, met de dagelijks denderende devaluaties, de politiek op suïcidaal model en het vliegend hamsteren van voedsel en elektra in Zuid-Afrika, of verderop. Soms rij ik wenend naar mijn Harare International School als ik zie hoe kapot dit geliefde land is.

"Cry the beloved country."

Gelukkig zingt Paolo Conte op de achterbank dagelijks luidkeels mee. Zo kom ik iedere ochtend stipt om vijf over zeven langs de grote poort van onze International School binnen, verblijd hoe altijd weer de oude en vertrouwde Security Guards in hun posities schieten en me vrolijk groeten. Nog vrolijker, vooral als de muzikale keuze van de dag is goedgekeurd.

Je zorgt er vooral voor dat je ramen aan weerskanten dagelijks openstaan net bij het binnenrijden. Madonna van gisteren bleek oké, Goldfish vandaag vinden ze niks.

'Morning Mam. I am fine. And you?'

'Fine thanks, Garikai, when is my peanut butter for Fairhome ready?'

'Anytime from now Mama.' Een heel rekbaar begrip in Zimbabwe aldus.

'Thanks Shamwari.' Ofwel: 'Dankjewel vriend.'

'Have a nice day.'

Ondertussen regent het al sinds één oktober, in de schaduw van de wind. Duizenden purperen bloesems die de machtige Jacarandabomen schaamteloos dagelijks laten vallen. Wat een feestelijke blijde inkomst, zo voelt die laatste paarsgekleurde laan naar de grootse campus van onze school.

Ik treed mijn kantoortje binnen, haal de grote zonnebril eraf – de definitie van de kaaklijn is zachtekens aan zoek – ik smeer mijn make up erop en heb weer het vrolijkste gezicht van iedereen. Ge moet goed weten dat het dan pas tien over zeven in de schitterende ochtend is.

"Het zonnetje van de school", noemt de vrouw van de onderdirecteur mij. De zon? De comédienne overdag en de huilende wolvin 's nachts. Af en toe welteverstaan.

Als ze niet danst dus. Bij volle maan.

Zo lang mijn achtentachtig studenten er maar wel bij varen overdag, zeg ik altijd maar.

Ik bedoel maar. Ik woon in Afrika.

Mijn hoofd woont de laatste jaren tevens in Europa bij mijn drie kinderen, mijn fijnste en meest geslaagde drie kunststukken ooit. Mijn hoofd woont in dat flatje bij de Markt van Maastricht, waar twee van de drie wonen, en in Amsterdam.

Mijn drie kinderen trekken tussen De Stad zoals ze het noemen en de Kumusha heen en weer, oftewel Het Dorp, *Home*, of the *Rural Areas* van Maastricht. Dit zachte zuiden heeft hen, halve Belgen of halve Nederlanders of Afrikaanse globalisten, warm ontvangen. Hun typische accent, dat iedereen wil plaatsen, gaat snel over naar het Engels onder elkaar. Dankzij het *voipbuster* systeem wordt mama regelmatig gevraagd een of ander recept aan de telefoon voor te lezen, want de *art of cooking* hebben de drie telgen absoluut meegekregen.

Zimbabwe zit onder mijn huid.

Mijn beste, donkere Afrikaanse vrienden, *the soil of the earth*, vertrokken een voor een over de laatste jaren. De vrienden die me Zimbabwe leerden bekijken vanuit hun ogen en vooral vanuit hun huid. Terugkomen is geen keuze voor hen. Ze houden gemiddeld vijf tot vijftien familieleden hier in leven en vergaan vaak zelf ondertussen van heimwee in hun nieuwe *homeland*. De innige deelnemingkaartjes voor de maandelijkse begrafenissen ontwerp ik ondertussen zelf met gedroogde en geperste paarse Jacaranda bloesems want er is altijd wel een overlijden, als je beseft dat de gemiddelde levensduur momenteel nog maar 34 jaar is.

Sommige van mijn collega's op school bleken Zimbabwe als transit te gebruiken. In drie, soms twee jaar tijd waren alle trekpleisters bezocht: het wereldwonder van de Victoria Watervallen, de Zimbabwe ruïnes, de *Highlands* en de luxueuze lodges in de *lowveld*.

Enkele nieuwe Amerikaanse leerkrachten van dit huidige schooljaar, vinden alles *terrific* tussen juli en september en vertonen vervolgens drie maanden verder al de eerste verschijnselen van het burn-out syndroom. Ondanks de door de school onderhouden accommodatie, generatoren, watertanks, elektrische poorten en alarmsystemen.

Anderen evenwel passen zich aan in een mum van tijd, vaak met kleine kindjes en proberen van Afrika een "*home*" te maken, hoe "*temporary*" ook. Deze mensen zijn van het type die overal kamperen en zich totaal integreren.

Mijn liefste Vlaamse vriendinnen zitten op de volgende levenspost te ver van hier om ons hier nog te volgen, vermits elk Afrikaans land zo zijn of haar eigen handleiding heeft. De vriendinnen uit het vorig leven in Europa hebben overvolle agenda's of komen bij van huwelijken die te lang hebben geduurd.

Mijn kinderen, hier opgegroeid, hebben hun Afrikaanse jeugd opgeslagen in twaalf fotoboeken elk en in hun oude kamers dwaal ik rond als enige bezoeker *à la recherche du temps perdu*. Ondertussen is die kleine romantische cottage op een boogscheut van het kleine *main house* stilaan veranderd in kantoor, bibliotheek en mini-hotelletje voor menig consultant die mijn klei en de kiln binnen en buiten de keuken maar voor lief moet nemen. De nieuwe passie sinds acht jaar in mijn leven naast het kunstonderwijs, de twaalf *streetkids*, de *fine dining* en de vriendschappen is dus wat verfijning in de kunst.

Mijn koralen in lokale klei, hoe langer hoe gecompliceerder van opbouw, staan voor het verlangen naar de oceaan of naar het onbereikbare, de sublimatie van de vrijheid en het tijdloze. Maar perfect moeten de koraalkrullen zijn, ach, een mens is toch nooit content nietwaar. De grootste koralen zijn gebakken in karmijnrood glazuur want het gaat me om de aandacht naar dit bedreigde organisme.

Mijn oudste studenten doen ijverig aan onderzoek alvorens we dit nieuwe kunstproject opstarten op school dat dan ook weer dit jaar "*endangered coral reefs*" zal heten. Kunst en werk, alles rolt door elkaar.

Zimbabwe.

"This was once my palace. Now it is my prison."

Ik citeer maar even, het goede menske.

Lady Jane Grey- *the nine day Queen* - ze zou hier eens negen dagen moeten komen kijken.

Hier. Wat ooit mijn paleis was, is nu mijn gevangenis.

Het mooiste land van Afrika, vermorzeld, verkracht, misbruikt en de wereld kijkt toe en wacht en wacht. Nee hoor, de wereld is Zimbabwe vergeten. Of de wereldpers beter gezegd. Afghanistan, Obama, Tibet, China, wat er maar sensationeler is voor de avondpers wordt verkozen sinds de afgelopen verkiezingen in juni 2008.

Weggaan kan niet meer.

Of is weggaan nog geen oplossing.

Blijven is niet langer een keuze.

De keuze is opnieuw te kiezen.

Dit noem ik dus een vers begin,

zo vers en verfrissend als de geur

van zelfgebakken rozemarijnbrood,

zo fel als de purperen sneeuw van de Jacaranda,

zo bruut als het karmijnrood van de Flamboyants,

zo zacht als de tedere tinten van de Frangipane bloesems,

fel, bruut en zacht. Dat is Zimbabwe.

Dit is ons begin, om met 24 maal 24 levens toe te lichten in het meest schitterende land met het liefste volk ooit.

Een begin ook om even over ons leven na te denken, in eerlijke en aangeslagen momenten, in de ochtendschittering en als de vuurballen zon gezakt is, op zon- en maandagen.

Stilstaan en niet meer hollen, niet panikeren bij de rustige reflectie en je hoofd en hart openstellen voor de nieuwe energiestromen.

Wat vaker stilstaan. Luisteren. Kijken.

Zorgen voor je vrienden in deze tijden van spanning.

De toenemende moeilijkheden trotseren naast de dankbaarheid van de kleine dagelijkse successen.

En achterhalen waarom Zimbabwe onder ons vel zit, gebakken en vergroeid.

Als geen ander land, als geen vorig Afrikaans land.

En geen dure scrub haalt die lagen er ooit van af.

CHENGETA PRIMARY SCHOOL THE BUILDING OF A LIBRARY

Doris Lessing has written extensively about communities with and without literature. Books on a table, books under the lampshade, torn books near candlelight. And, above all, what it does when this is part of childhood, anywhere whether it is Africa or Europe...

I remember the world of books was one of the worlds I decided to withdraw into, when my father Lucien Delchambre was tragically killed far too young. In that other world I was hiding, imagining I belonged somewhere else, and no one was going to hurt and damage me that deeply anymore as happened in the real world. My poor and brave mother understood this but had to regularly, when it came to meals and chores and homework, shout me back into reality. At school I was told I was daydreaming too much and instead of writing essays I could often only produce cryptic poetry.

One fact remains: all six of us Delchambres were stimulated to read, poverty or no poverty. Up to now I recall a childhood surrounded by literature, at home and certainly at school as well. Being rich and happy in an imaginery world where everything was possible and everybody was met: fairies, Indians, Alice in her Wonderland, Jack and the beanstalk, *Hansel und Gretel*, *Struwel Peter*, gnomes and dwarfs, cowboys, flying carpets, witches and queens... a world without boredom and duties, at least for the reader!

Zimbabwe was not the first country where building a library in a rural setting was done, next to mothering and working. I look in awe at all these teachers, at all these schools time and again, who try to make the best of it, in empty classrooms, with broken windows. They have to make do with insufficient materials and the fear of the annual paper One and paper Two. Who will make it?? Very few.

The story in short?

In 2006 I started supporting a group of orphans, mentioned earlier in our book. Very early 2010 I met the kind family of Phil and Lorraine Dobinson, and their Irish mum Mary Theresa Dobinson. I discovered we were all supporting the same children and students at Chengeta Primary School. This school enrolled 300 children this new term, of which 75 are orphans now. Phil and Lorraine and Mary, together with friends, supporters and donors rebuilt all the dilapidating classrooms of this governmental school.

Me, the royal beggar, up to today got slowly but surely a similar warm support from Rotary Clubs in Harare and in Maastricht, support from my publishers, relatives, friends and acquaintances, funding from private friends and donors and we build..... brick by brick. It took us all more than one year, but slowly we will get there, one day...

We build brick by brick on a possible future of these children. The children of tomorrow. The community should get this multipurpose hall, the students deserve a similar world of literature, resource materials, dictionaries with lively pictures, picture books and above all.... the right to dream, the right to withdraw in an imaginary world, where everything is possible, where they can learn proper English and dream of a future.

I thank Lorraine and Phil and Mary Theresa Dobinson.
I dream of the young Zimbabweans, writers of tomorrow.

